

קובץ הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפס"ש"מ. רמב"ם. נגלה וחסידות

כי תצא
גליון מח (תנז)

יוצא לאור על ידי
תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברנקלין, ניו יארק

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל
שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, יום ועש"ק פ' תצא, י"ד אלול, תשמח-הקהל.

תוכן הענינים

שיחות

ג. ביאור בפרש"י ז, יב ד"ה והי' עקב ~~המעון~~.....
ד. כניסה לקודש הקדשים לע"ל.....

לקו"ש

ה. שופטים ושוטרים.....
ח. מלקות במקל או ברצועה.....
ט. גדר ענין השופטים.....
י. תק"ש בחודש אלול - חובת ציבור או חובת יחיד.....

אגרות קודש

הערות באג"ק כ"ק אד"ש ח"א.....
יב.....

חסידות

עיונים בעריכת הלקו"ת.....
יג.....
טו..... ביאור בתניא אגה"ק סי"א.....

פשוטו של מקרא

זז..... בפירש"י ד"ה ואמר אבי הנערה כב, טז.....
זז..... בפירש"י ד"ה כי קללת אלקים תלוי כב, כג.....
יט..... בפירש"י ד"ה כי ישבו אחים יחדו כה, ה.....

ש י ח ו ת

א. בשיחת ש"פ עקב ש.ז. (ראה הנחה בלה"ק סי' י-יא) שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י בתחילת פ' עקב "והי' עקב תשמעון" - "אם המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון"

(א) למה מעתיק רש"י בד"ה המילה תשמעון ועוד חוזר ומעתיק זה בסוף הפירוש עצמו?

(ב) למה מוציא המילה "עקב" מפשטותה שפירושה הוא "בגלל"?

(ג) רש"י מוסיף המילה אם ובפשטות זה פירוש המילה עקב ולכאורה כבר הסביר הפירוש של עקב ומנין רש"י לזקח שיש עוד פירוש ועד כדי כך שכותב שניהם בהמשך אחד. (וע"ז תירץ כ"ק אדמו"ר שליט"א שמצינו בתורה שענין אחד מתחלק לכמה ניצוצין).

(ד) למה לא מסיים הכתוב מה יהי' אם לא תשמעון? (כי מה שכתוב בפ"ח פ"ט לאחר ריבוי פסוקים דחוק לומר שזהו ההמשך של תחילת הפרשה?).

ואולי י"ל קצת ביאור שבפסוק והי' עקב תשמעון ישנו קושי כי לפי הפירוש הפשוט יוצא הפירוש "והי' בגלל תשמעון" ואין זה דרך הלשון וצ"ל שחסר המילה אשר או אותם ("תשמעון") אלא שזה מצינו בכ"מ שמקראות חסרים אלא שכאן לכאורה מספיק המילה החסירה שיהי' כתוב "והי' כאשר תשמעון" ול"צ להיות כתוב "עקב" שבין כך מילה זו לבדה לא מספיקה? ולכן רש"י מפרש שעקב זה לשון מצוות שאדם דש בעקביו ולפ"ז הפירוש הוא יהיה כאשר העקבלים (שפירושו מצוות העקבלים) תשמעון וזה שלא כתוב כאשר כי יש ריבוי מקומות שמקרא חסר ובפרט מלות קישור וזה כאילו חלק מהמילה עצמה (ענין לדוגמא דברים פ"ה פ"ג - ובפירש"י) ועפ"ז מובן שרש"י בד"ה מעתיק המילה תשמעון כי במילה זו הקושיא כנ"ל וגם מובן שחוזר עלי' בפירושו כדי להדגיש שלפי פירושו יוצא פירוש אחר לא כמו הפירוש הפשוט, ומתורץ למה מוציא המילה עקב מפשטותה בגלל הקושיא כנ"ל וגם מובן שהפירוש גם מוכרח

להבנת הפסוק כנ"ל.

ובנוגע לקושיא ד' יש אולי לבאר שהשכר ע"ז שישמרו גם המצוות שאדם דש בעקביו כלומר גם דברים הכי קטנים הוא מ"ש בהמשך הפסוק "ושמר ה' אלקיך לך את הברית" ומפרש ר"י ישמור לך את הבטחתו" שאפ"ל שרש"י מחדש ושמר זה לא סתם לקיים את הברית אלא לשמור את הברית ששום פרט לא יחסר גם פרטים צדדיים ביותר גם הם יתקיימו. ועפ"ז מובן שכאשר לא ישמעו יחסר ענין זה בקיום השכר אבל לא שבגלל זה יהי' עונש מיוחד כי עיקר הדבר כן קיימו ועפ"ז מובן מה שהתורה לא כותבת מה יהי' אם לא תשמרו את המצוות שאדם דש בעקביו כי התורה כותבת רק כשישנו חידוש מיוחד כמו בקלות ששם זה לא רק שאין ברכות אלא להיפך משא"כ מצוות שאדם דש בעקביו (שיתכן שא"א להענישו ע"ז בכל חומרת הדין) אין חידוש מיוחד להיפך מהברכה רק שהברכה לא תתקיים בשלימותה וזה מובן בפשטות (ועיין בהנחה בלה"ק ס"ה) (בחלק הבלתי מוגה) "ויש להוסיף שמדובר כאן אודות ברכות נעלות ביותר שלא ע"ד הרגיל שלכן מזכירים את האבות אברהם יצחק ויעקב ובזה גופא באופן של שבועה "אשר נשבע לאבותיך" וברית כו' כפי שיתבאר לקמן" ולכאורה לא זכינו לביאור ואולי זה הי' צ"ל הביאור שפה השכר זה ברכות נעלות ובלי הקיום זה לא יהי' וזה מובן בפשטות ולא צריך לכתוב מפורש).

הת' שנ"ז פבזנר
- תלמיד בישיבה -

ב. במה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דש"פ שופטים בנוגע לכניסה בקדשי קדשים דלע"ל ה"ז שייך לכאור"א, ע"ד המבואר במדרש לגבי אהרן שהי' יכול לכונוס בכל השנה (שמו"ר פל"ח, ח, ויק"ר פכ"א, ז) וכל ישראל יהיו במדריגת כה"ג וכו', לכאורה: א) במדרש מבואר דאהרן הי' צריך לכל סדר הזה של הקרבת הקרבנות וכו' דוקא. ב) המפרשים פירשו דזה שייך רק אצל אהרן ולא אצל כל כהן גדול, (ראה קול אליהו אות פ"ג, והעמק דבר ר"פ אחרי טז, ב, ורש"ש יומא ב, ב) ובס' משך חכמה והדרש והעיון ויקרא מאמר קנ"ח פירשו הטעם עפ"י הספורנו בסוף אמור דבמדבר הי' כל השנה כמו יוהכ"פ מצד הענוה, ולכן

הי' אפשר בכניסה בכל השנה כשהיו ישראל במדבר ואינו
 שייך לכל הזמן עלי"ש. ג) לע"ל הרי תתבטל המצוה להבדיל
 הכהנים לעבודה וכו' ועד"ז בנוגע לכהן גודל, הרי כל
 תרי"ג מצוות הם לעולם ועד בלי שינוי (וכדהאריך הרמב"ם
 בסהמ"צ שורש ג')?

ויש להעיר בזה גם ממשה רבינו דמבואר בתו"כ ר"פ
 אחרי דאחיך בכל יבוא ואין משה בכל יבוא, ונסתפק כ"ק
 אדמו"ר שליט"א (ביום א' כ"ו אדר שני התשמ"ו) אם גם
 משה הי' צריך כל הסדר הזה של הקרבת הקרבנות, ובשיחת
 ש"פ תזו"מ תשמ"ז ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א דבכניסה
 לקה"ק אפ"ל בב' אופנים הא' כניסה לעבודה כמו באהרן,
 הב' כניסת משה לשמוע דבר ה' כמ"ש ונועדתי לך שם
 ודברתי אתך וכו' ונתבאר דאם הכניסה הוא לעבודה, ה"ז
 צ"ל בהתאם לדיני כהונה בבגדים מיוחדים וכו' משא"כ
 בכניסה שאינה משום עבודה כגון בכניסת משה שהי' יכול
 לכנוס בכל זמן שרצה לא הי' צורך לבגדים מיוחדים כיון
 שאינו קשור עם עבודה, וראה בהערות וביאורים גליון
 שפ"ט אות ו' שנתבאר דלפי"ז יש לומר גם בענין סדר
 עבודה, דכיון דכניסת משה אינו משום עבודה אי"צ לסדר
 זה יעו"ש בארוכה. ולפי"ז נמצא דמצינו כניסה בקה"ק בלי
 סדר עבודה, ויש לדון בזה בנוגע ללע"ל, ואכתי לל"ע.

*

ל ק ו ס י ש י ח ו ת

ג. (ב) בלקו"ש פ' שופטים (סעי' ו') מבוא הקושיא דלמה
 מנו מינוי שופטים ושוטרים במצוה אחת, אף שלכאורה הם
 שני מעשים נפרדים מינוי שופטים ומינוי שוטרים? ומסיק
 בזה דע"פ משנת"ל בגדר השוטרים מתורץ הענין בפשיטות אם
 ענינם של השוטרים הוא לקיים ולבצע את פסק השופטים
 בפועל, היינו שענין המשפט גופא יש בו שני חלקים **שונים**
 - הוראת ההלכה (ע"י השופטים), וביצוע הפסק (ע"י
 השוטרים) אז יש מקום למנות את מינוי השוטרים כמצוה
 בפ"ע. אבל ע"פ הנ"ל, שכל ענין השוטרים אינו אלא **סיוע**
 להשופטים, דאם אין השופט יכול להוציא את משפטו לפועל,

אזי צריך להשתמש ב"בעלי מקל וזרוע" שהם יכריחו את הבע"ד "שיקבל עליו את הדין" - פשוט מדוע לא נמנו מינוי השוטרים כמצוה בפ"ע, כי: א) זהו פרס בענין של הוצאת המשפט בפועל ע"י השופטים. ב) ועיקר: אינו ענין הכרחי כלל לתוכן ענין המשפט, שהרי אפשר להוציא את המשפט לאור (גם בפועל) בלי שוטרים עי"ש.

ויש להעיר בזה במה שכתבו באחרונים לתרץ קושיית הקצוה"ח (סי' שמ"ח סק"ד) בשיטת התוס' בכ"מ דבשוגג יש שליח לדבר עבירה, דקשה מהך דב"ק לב,ב, דשליח בי"ד שהוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו, ומוקי לה דטעה דינא במנינא, וא"כ השליח הוא שוגג וא"כ כיון שהשליח הוא שוגג צ"ל דיש שליח לדבר עבירה ולמה גולה השליח?

ותירץ בס' פרי יצחק ח"ב סו"ס ס"ו דשליח בי"ד אינו כלל שלוחם של הבי"ד, הבי"ד רק פוסקים דינם וכפי מה שיפסקו להלקותו שוב מוטל על כל ישראל להלקותו, וכי עביד לאו בשליחותא דבי דינא עבד ואין זה ענין לשליח עי"ש, ועי' גם בס' דבר אברהם ח"א (סי' כ') אות י"ב, וכן בח"ב סי' א' סוף אות ה) שתירץ גם כן דשליח בי"ד המלקה לא הוי כלל שלוחם של בי"ד להלקות, שאינו עושה בשביל ציווים כל עיקר אלא שלוחא דרחמנא הוא דהוי, שהתורה ציוותה לדון דיני המלקות והיא מצוה על כל ישראל, דאעפ"י שאמרו שהיא מצוה על בי"ד, עי' ברמב"ם הל' סנהדרין פי"ד ה"ב ובס' החינוך מצוה תקצ"ד, היינו משום דלאו כל אדם כשר לדון ולא שייכא המצוה על מי שאינו יכול לקיימה, אלא על סמוכין שיודעין ורשאיין לדון, ולכן כל מי שיכול לדון הוא בכלל מצוה זו, כמבואר בספר החינוך מצוה מ"ז במכה איש ומת דמי שבידו לעשות דין ואינו עושה בטל עשה זו וכן בשאר דברים, וזה אינו שייך אלא בחתוך הדין שהוא מסור רק לסמוכין, אבל להלקות אחר שבי"ד כבר חתכו דינו ללקות, הרי יש ביד כל ישראל, ולכן בודאי כולן חייבין במצוה זו, אלא שנתמנה שוטר ע"ז, ומשום הכי בודאי שלוחא דרחמנא הוא דהוה דעלי' רמיא מצוה, ומביא דוגמאות לזה כגון במילה דלשון הגמ' (קידושין כט, א) דהיכא דלא מהליה אבוא מיחייבי בית דין למימהליה, ומ"מ בי"ד לאו דכל ישראל חייבים למולו, ואף דיש לחלק דבמילה כתיב המול לכם, אבל הכא כתיב "והפילו השופט", מ"מ פשוט הדבר דזה שייך רק על

חיתוך הדין אבל להלקות בודאי מחוייב השוטר ממצות התורה ואינו שלוחו דבי"ד כלל, ומסיק שכ"כ גם בס' לבוש מרדכי ב"ק סי' ל"ז עיי"ש, ועי' גם בס' ברכת משה בענף פרי יצחק סי' מ' שהעיר על מ"ש אביו בפרי יצחק הנ"ל דקשה ע"ז ממ"ש והפילו **השופט וגו'** משמע שהוא דין על השופט להלקותו וכי עבד שליח ה"ה שליח **בי"ד** עיי"ש, (ויש להוסיף גם מהמובא בהשיחה מ"ש בפ' בלק שאמר משה אל שופטי ישראל **הרגו** איש אנשיו ועוד עיי"ש) ובדבר אברהם הנ"ל רצה ליישב זה כנ"ל.

דלפי דבריהם שפיר מובן דאם הגדר דשוטר הי' לבצע את העונש שמוטל עליו, שפיר הי' אפ"ל שהי' נמנה במצוה בפני עצמו, כיון דביצוע העונש אינה שייכת כלל להשופטים אלא לכלל ישראל, וכשם שבנוגע לשופטים יש מצוה דלדון, ויש מצוה בפ"ע למנות שופטים, עד"ז אפ"ל בנוגע לשוטרים יש מצוה לענוש, ויש מצוה למנות שוטרים ע"ז (אף דאפשר לחלק ביניהם דשופטים שאני דבעינן סמוכין וכו') ולזה מבאר דכיון דביצוע העונש אינו בגדר ענין השוטר, דשוטר ענינו רק להוציא את משפט השופט בפועל שיקבל עליו את הדלן (וכ"כ בברכת משה שם) שפיר מובן למה לא נמנה בפ"ע כיון דכל ענינו הוא **סיוע** להשופט. (מיהו בהשיחה נראה בכלל לא כהאחרונים הנ"ל, אלא דביצוע העונש שייך להשופטים, אלא שיכולים למנות שליח, וראה הערה 22).

ועי' בהערה 50 שעל ענין זה דביצוע העונש בפועל הובא דבפרט להסברא שביד השוטרים הכח והתממשלה כו' והשופטים אין להם כח לעשות רק להורות עיי"ש, ולכאורה כל דיעה זו איירי רק בנוגע להענין להכריח בע"ד שיקבל עליו את הדין, וכדמשמע מהרא"ם שם, משא"כ בנוגע לביצוע העונש אפ"ל דגם לשלטתם ה"ז אפשר גם ע"י השופט עצמו, (וכדכתיב והפילו השופט וכו') והנפק"מ בזה אפ"ל דנתינת העונש הוא דבר שכן הוא ציווי התורה שהוא חייב עונש זה, ובמילא גם השופט יכול לעשות זה, משא"כ הענין דכפי' לא כתוב ברור איך כופין אותו, ובזה אפשר לומר דבעינן אנשים **מיוחדים** לזה שיודעים איך לעשות זה וכו' ואי"ז מענינם של השופטים.

ועי' בס' חק ומשפט בהל' סנהדרין שם שהאריך להביא שיטות בענין הכפי' אם זהו מחיוב בל"ד דוקא, או שהוא

חיוב על כל אחד ואחד מישראל, ומביא מ"ש תחת"ס חו"מ סי' קע"ז אות ג' דאחר אשר פסקו דינינים דין שישלם פלוני לפלוני והוטל עליו מ"ע לשמוע אל השופט ולא אבה ונעשה סרבן, אז נעשה עבריון על חק ומצות שמיעה אל השופט והוטל על כל ישראל, ומה שבית דין מנדין ע"ז היא בשליחות כל ישראל. ומביא ג"כ מחלוקת הקצות והנתיבות חו"מ סי' ג' אם הדין דכפי' לקיים מ"ע היא דין על ב"ד דוקא או שהוא על כל ישראל, וכן שקו"ט באור שמח פ"ד מהל' ממרים עי"ש. ולכאורה לפי סברת הדבר אברהם שם דרך הדיון והפסק דין נמסר לב"ד, כיון דבעינן סמוכין וכו' לכן רק הם יכולים להוציא פסק דין, אבל גוף הכפי' דזה אפשר לכאו"א אי"ז חיובא דבי"ד דוקא כנ"ל, עד"ז י"ל בעניננו בענין הכפי' דזה אינו מחיובי ב"ד דוקא, דבזה הם שווים לכל ישראל דמאחר דבי"ד פסקו כך וכך הרי מעתה זה נעשה לדין תורה, וכאו"א מחוייב לכוף שדין תורה יתקיים. מיהו בהשניחה יוצא דענין זה הוא פרט מדין ב"ד, היינו דכשם שבי"ד מחוייב לדון וכו' הנה זהו ענינם ג"כ להוציא המשפט בפועל ולכן ה"ז מצוה אחת וכן מבואר ברמב"ם שהם תחת הדיינים וכו'. וידועים דברי הגרי"ז ברמב"ם פ"א מהל' סנהדרין בנוגע לב"ד הגדול שיש בהם ב' דינים, הא' דברים כאלו שבעצם צריכים לב"ד הגדול דוקא, והב' דברים שבי"ד הגדול פועלים במקום כלל ישראל אבל לא דבעצם צריך לב"ד הגדול דוקא עי"ש, וכע"ז יש לדון בעניננו לגבי ב"ד סתם דעצם הדיון ודאי צריך ב"ד דוקא, אבל בהכפי' הי' מקום לומר גם באופן אחר, ואכתי ל"ע בכ"ז יותר, וראה גם בס' מהר"ם שיק על המצוות מ"ע תצ"א שתירץ הקושיא דלמה נמנו למצוה אחת כעין מה שנתבאר בהשניחה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ד. בלקו"ש ש"פ שופטים ש.ז. באות ב' כתב "בפ' דברים נקט רק "רצועה" ולא "מקל" - כי עונש מלקות הוא ברצועה ולא הכאה במקל".

ובהערה 17 כתב "ברש"י סנהדרין שם ד"ה מקל דמכת מרדות היא במקל ולהעיר מעונשי ב"ד כשהשעה צריכה לכך

שאפשר בכמה אופנים אבל מובן שרש"י נקט דוגמא מעונש מלקות שבקרא, שהיא ברצועה". עכלה"ק.

והנה מה שמציין כ"ק אדמו"ר שליט"א לרש"י בסנהדרין דף ז' דמכת מרדות היא במקל, יש להעיר ממ"ש הגאון מו"ה מאיר אריק בספרו טל תורה שם בסנהדרין על הרש"י הנ"ל וז"ל "ברש"י ד"ה מקל למכת מרדות, הוא חידוש דמכת מרדות במקל הוא ולא ברצועה ועיין בריטב"א סוף מכות שהביא מרש"י כאן דמוכח דסובר דמלקות מרדות אינו ברצועה דוקא ויוכל להיות במקל או ברצועה. ובשם הר"מ כתב דמכת מרדות נמי ברצועה דוקא. עכ"ל. ועיין בחידושו ומהותיו של הנ"ל על מסכת כתובות דף י' באריכות.*

הת' נח שמחה פאקס

- תות"ל 770 -

ה. בלקו"ש פרשת שופטים סעי' ב' מבאר ד"שטריס" שכתוב בפרשת דברים הכוונה לאלו שמבצעים את העונש על פי הדינים, משא"כ בפרשת שופטים הכוונה לאלו שכופין את בעל הדין שיקבל עליו את הדין, עיין שם.

וצריך ביאור דכיון שבהציווי ד"שופטים ושוטרים" ליכא מינוי מיוחד לאלו שמבצעים את העונש א"כ מובן מזה דאין צריכים ע"ז מינוי מיוחד, וא"כ למה בזמנו של משה היו כן צריכים למינוי מיוחד ע"ז?

קבוצת אברכים לומדי השניות

- תושבי השכונה -

הרב אלי' סלאווין יו"ר

*) אולי יש לקשר זה במה שהאריך בשדי חמד מערכת המ"ם כלל קפ"ד, אם במכת מרדות תיקנו כעין דאורייתא עיין שם, ורש"י לשיטתו קאי.

המערכת

ו. בלקו"ש אלול ש.ז. מבאר הענין דתוקעין להתלמד ביום א' דר"ח אלול שהוא ה"כלל" שבא לפני הפרטים, הענין דקול פשוט וכו', ובש"ז. דיום א' דר"ח חל בשבת הנה עבודה זו נעשה עי שבת מצ"ע הענין דתשובה עילאה, ומסיק דאם ידע בנפשו שמאיזה סיבה שתהי' לא עבד עבודה זו בשבת זו - צריך לעשותה כנ"ל.

ויש לפשוט מזה מה שנסתפקתי בנוגע לתקיעת שופו שבחודש אלול אם התקינו אותה על הציבור, או דילמא אפילו יחיד המתפלל בביתו הוא ג"כ בכלל התקנה הזאת, וצריך לתקוע בעצמו.

ובתחילה חשבתי לפשוט שגם היחיד הוא בכלל תקנה זו, ויש להביא ראיה לזה ממ"ש במג"א סי תקפ"א ס"ק י"ד שכתב על הרמ"א שכתב שאין תוקעין בערב ר"ה, שבביתו מותר לתקוע להתלמד דדי כשמפסיק בבהיכנ"ס, עיי"ש, ואי נימא דליחיד לא ציוו כלל לתקוע בימי אלול ואינו בכלל התקנה, א"כ מה משמיענו המג"א דיחיד מותר לתקוע בביתו, הא לזה לא ציוו כלל לתקוע, ואין לו ממה להפסיק, אלא מוכח מזה שגם היחיד הוא בכלל התקנה, והי' לו להיות אסור לתקוע בער"ה בביתו, ומשמיענו המג"א דמכיון שהפסיק בבהיכנ"ס די לו בזה ואיכא היכירא ומותר לו לתקוע בביתו.

אבל אח"כ מצאתי בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ב סי' מ"ח) שדן בשאלה זו ומסיק להיפוך, שתקנת התקיעה היתה רק בציבור ולא ביחיד, ומטעמא דכל דתיקנו מעין המאורע תיקנו, ותקנת התקיעה הרי היתה מפני שכן התנהגו כשעלה משה להאר בר"ח אלול, ושמה כתוב מפורש שהעבירו שופר במחנה ובמחנה פירושו בציבור ולא ביחיד, וגם להטעם להזהיר העם על התשובה הרי ג"כ למדים מזה ממ"ש אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ובעיר היינו בציבור, ולכן תיקנו ג"כ באופן כזה. ובנוגע להמג"א הנ"ל הוא מביא ראיה מזה להיפוך, דאי נימא שיש חיוב על כל יחיד ומ"מ מספיק ההכירא בבהיכנ"ס, א"כ למה רק מתיר המג"א לתקוע להתלמד הרי הי' צ"ל חיובא לכאו"א לתקוע בביתו, כיון דההיכירא כבר ישנה מצד הבהיכנ"ס, ומוכח מזה דיחיד אינו בכלל התקנה לגמרי, ומ"מ קמ"ל המג"א דאף שהי' מקום לומר שכשאמרו שלא לתקוע בערב ר"ה משום היכירא, הכוונה אפילו ליחיד שלא יתקע בעצמו כיון דהמכוון הוא

שלא ישמע תקיעות בער"ה, ולזה קמ"ל דיחיד מותר לתקוע להתלמד עי"ש.

ולענ"ד יש לפקפק במ"ש, דהנה מצד הטעם דעורו ישנים משינתכם וכו' לא מסתבר לחלק ולומר שיש חילוק בין יחיד ורבים, כיון דענין זה שייך גם ביחיד ובמילא מסתבר דגם היחיד חייב לתקוע בעצמו, וכן מ"ש דאי נימא שיש חיוב על היחיד למה רק התיר המג"א לתקוע להתלמד ולא כתב שיש חיוב על היחיד לתקוע בביתו כיון שיש היכירא מצד ביהכנ"ס, לענ"ד אין זה מסתבר לומר דכיון שיש כבר היכר בביהכנ"ס במילא היחיד יתחייב לתקוע בביתו, כי מובן דלא רצו להטיל חיוב בכלל לתקוע בער"ה משום היכירא אפילו בביתו, ורק אם תוקע להתלמד מותר.

ומשיחה הנ"ל משמע דענין זה שייך לכל יחיד ויחיד בפרט, וכנ"ל בהשיחה דאם ידע בנפשו שמאיזה סיבה שתהי' לא עבד עבודה זו בשבת זו - צריך לעשותה כנ"ל.

הרב יוסף גאנזבורג

- תושב השכונה -

א ג ר ו ת ק ו ד ש

ז. ע' קז - "סנהדרין קט, א אויר מגדל...". - ובגמ' - שם שבבבל ובורסיף ישנם מגדלי אויר. ויש להעיר שתאריך מכתב זה הוא יו"ד אדר שני ובגמ' ע"ז (י, ב) שיום אידם של בבל הוא י' אדר שני.

ע' קעז - "...ויעוילין בקונטרס ומעין מאמר ד'..." וראה - בסיום העמוד - שם: "כי טרוד הנני בהדפסת קונטרס ומעין..." ומזה גודל דיוק הלימוד בספרים שנדפסו זה עתה.

ע' קעט - "כי ט' הוא "תכלית החשבון שאין למעלה ממנו..." ועיל"ש בארוכה ע"ד מעלת מספר ט במספר קטן. ויש להעיר ע"ד תאריך המכתב שהוא "ט' אלול".

ע' קפב - "בנוגע למרז"ל "ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל..." מאמר זה הובא כמה פעמים בדא"ח ונמצא ג"כ בראשית חכמה...

ופשוט אשר המובא בספרים "אמרו חז"ל" יכול לכוון לרבותינו שאחרי תקופת הש"ס ומדרשים..."

ויש להעיר ממענות כ"ק אד"ש לא' (כו. אירוב' סיון תשל"ח) שע"פ המבואר בהל' ת"ת לאדה"ז (פ"ב ה"א) - השל"ה הוא בתואר "רז"ל". ונת' בארוכה בשליחת מוצש"ק נשא, יב סיון תשל"ח. וראה לקו"ש חכ"ו, ע' 173 הערה 45.

ע' קצא - "וזהו מה שיש בשליחה מה שאין במאמר..." ראה גם שליחת י' שבט תשכ"ד.

ע' קצו - "שאלתי את כ"ק. . חביטת ערבה - גבורות ממותקות..."

המכתב הוא מעש"ק פ' לך לך ובשנת תש"ד חל ביום ז חשון. ויום זה הוא סיום תקופת המועדות דחדש תשרי (כולל הושע"ר - חביטת ערבה).

ע' ריא - "...נזכה ב"ב ממש לגילוי ביום השלישי יקימנו..." - תאריך המכתב הוא מיום טז כסלו ו"יום השלישי" שלהחירו הוא יט כסלו (שע"ז מוסב סיום האגרת - שם).

ע' ריג - "וכמשנ"ת בר' מאיר שהי' מראה פנים כו' וי"ל שזה מתאים ומרמז להחתן - שאליו נשלח המכתב - ששמו מאיר.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ר"מ במתיבתא -

ח ס י ד ת

ח. בלקו"ת פ' ראה (לב, ד) נדפסו קיצורים לד"ה אני לדודי וז"ל שם: "באלול י"ג מדות הרחמים וא"כ למה אינם יו"ט (עיון כהאי גוונא גבי פורים בד"ה חייב אינש כו' עד דלא ידעי)". ע"כ.

וז"ל בתו"א (צח, א) ד"ה חייב אינש: וצ"ל מפני מה שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יו"ט (דחייבים בהו בשמחה מדאורייתא ועכ"ז ודאי אין לבסומי כ"כ, וכמ"ש הרמב"ם גבי שמחת יו"ט לא ימשך בין כו') . . ובמעלה הרי היו"ט קדושים יותר שאסורים בעשיות מלאכה. ע"כ. ושם צט, ז"ל: ועפ"ז יובן מארז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו' שמחת פורים עצומה וזיתירה מהשמחה שביו"ט כו'. ע"כ.

ושאלה זאת לגבי חנוכה ופורים מק' ג"כ בריש ד"ה ברוך שעשה נסים [דרוש מליאזנא ונדפס בתוס' הגהות כו' באזה"ת חנוכה כרך ה' תתקנז, ב] וז"ל שם (בהקיצור - ס"ע תתקנח, א): ענין שחנוכה ופורים אינן יו"ט ומותר בעשיות מלאכה. שביו"ט יחוד זו"נ פב"פ במקומן ואסור המלאכה שלא יהי' יניקה מתוספת האור, אבל בחנוכה ופורים הם אב"א ועולים להיכל או"א להתייחד שם פב"פ ומשם אין שום יניקה לחיצונים, וע"כ מותר בעשיות

מלאכה. ע"כ.

ומ"מ בהגה"ה הנ"ל בלקו"ת מציין אדהצ"צ רק להמאמר ד"ה חייב אינש לגבי פורים ולא לד"ה ברוך שעשה נסים לגבי חנוכה ופורים. ואולי הוא משום שהדרוש חייב אינש נדפס בתו"א והסתפק הצ"צ בציון אחד לדרוש הנדפס. אבל יש לעיין עוד בהביאורים שבג' דרושים הנ"ל שאולי הביאור דד"ה חייב אינש שייך יותר למה שמבאר בד"ה אני לדודי כאן.

ובשיחת ש"פ שופטים שנה זו נתבאר על הלקו"ת כאן שאינו מזכיר במפורש את העבודה בשמחה כו' דחודש אלול, מכיון שמוכן הוא מאליו ע"י המשל שמביא דמלך בשדה כו', שודאי פועל שמחה עצומה אצל אנשי השדה כו'.

ועפי"ז יובן ג"כ ציון הצ"צ הנ"ל לד"ה חייב אינש שמרמז ג"כ להדמיון דאלול לפורים בהשמחה עצומה כו' כמובא למעלה מלשון התו"א. [ויש לציין ג"כ שאין הצ"צ מציין כאן רק "כד"ה חייב אינש כו'" כרגיל בכ"מ, כ"א מביא את סיום המאמר "ל"עד דלא ידעין"].

*

בדוגמת הנ"ל נמצא הרבה בלקו"ת, שניתוספו ההגהות מאדהצ"צ בהקיצורים על המאמרים, בנוסף להגהות שבאו בפנים המאמרים.

והנה רואים בספרי אוה"ת להצ"צ שכשדרוש אחד חוזר ונשנה כמה פעמים הרי כל פעם כתב עליו אדהצ"צ הגהות וציונים חדשים. ולכאורה ה' אפשר לומר עד"ז בנוגע להקיצורים שכשכתב קיצור ניתוספו הגהות חדשות להמאמר. אבל טעם זה בלבד אינו מספיק לענין הקיצורים [כי הרי ה' לפני ההדפסה וה' אפשר להוסיף ציונים אלו בפנים המאמר בצד הגליון וכיו"ב כרגיל אצל אדהצ"צ]. וצ"ל שהגהות שעל הקיצורים הם הגהות מסוג אחר מאלו ההגהות שבפנים המאמרים, אם משום שהם הגהות צדדיות, או מטעם אחר. וצריך לעיין בזה.

*

בלקו"ת ס"פ תצא מבאר עה"פ כי ההרים ימושו גו' וחסדי מאתך לא ימוש גו' שהרים קאי על האבות כו'. ובדף מ' ע"ד שם מקשר בהגהת אדהצ"צ פסוק זה עם מארז"ל אם תמה זכות אבות כו' וז"ל: ואפשר שזהו הענין הנזכר בגמרא ובמדרש רבה בחוקותי ספלו"ו שיש מ"ד תמה זכות אבות עד א"ר אחא לעולם זכות אבות קיימת כו', ע"ש בלקו"ת. וכן בדף מ"א ע"ב שם וז"ל: וחסדי פי' חסד שלי עצמי בחינת כי חפץ חסד הוא (ואפשר שעד"ז יש לפרש ג"כ ענין תמה זכות אבות אלא שיומשך מבחי' וחסדי כו' והמסקנא דלא תמה כו') ע"ש.

והקשר בין פסוק כי ההרים גו' למארז"ל בענין אם תמה זכות אבות, נמצא ג"כ בתו"ח נח סא, ד: וההרים ימושו וכמ"ד תמה זכות אבות כו'. וכ"ה באמ"ב ח"ג קלז, ב: וזהו מ"ד זכות אבות לא תמו כמו דחסדי ה' לא תמנו כו'. וכמ"ש במ"א ע"פ כי ההרים ימושו זכות אבות שנק' הרים וחסדי מאתך כו'. וכן בד"ה אל תצר (מאמרי אדהאמ"צ ע"ס דברים ח"א ע' צה): וע"כ יש מ"ד דזכות אבות תמה. וזהו כי ההרים ימושו שהן זכות אבות שנק' הרים עליונים שהם חג"ת דא"א כו' וד"ל אבל חסדי מאתך לא ימוש כו' והוא בחי' אה"ר העצמית שחפץ בנש"י כו'. וכ"ה בארוכה בס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתקעו ואילך. ועוד.

ובמאמרי אדה"ז נמצא ג"כ בענין מארז"ל אם תמה זכות אבות אבל בלי קשר להפסוק כי ההרים ימושו (מה שמצאנו לע"ע). ראה סידור שער הק"ש פ, ד. סה"מ תקס"ג ע' תשפ. תקס"ד ע' קיז. וראה גם מאמרי אדהמ"צ ויקרא ח"א ע' עח. וס' הליקוטים להצ"צ מע' אבות ע' סא ואילך.

הרב אליהו מטוסוב

- תושב השכונה -

ט. בתניא אגרת הקודש פרק י"א (דף קטז עמוד ב') "אבל המאמין. . . ובכל עניני העולם הן ולאו שוין אצלו. . . ומי שאין שוין לו מראה בעצמו שהוא מערב רב. . . ואוהב את עצמו. . . וע"כ הוא חפץ בחיי בשרים. . . כי זה טוב לו ונוח לו שלא נברא כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא בשביל נסותו בנסיונות אלו ולדעת את אשר בלבבו". עד

כאן. בפשטות לומדים ש"מי שאין שוין לו . . ואוהב את עצמו" ולמה הוא אוהב את עצמו - "כי זה טוב לו", הרי אדם כזה אנו אומרים עליו - "נוח לו שלא נברא" פי' שלטובתו עדיף שלא נברא - והטעם - כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא בשביל לנסותו" וכיון שלא עמד בנסיונו, יותר טוב בשבילו אילו לא נברא כלל.

אבל כפי המבואר בליקוטי תורה (ראה כט, א. ומובא בשיחה ע"ד הנהגת יום הולדת הע' 71) שאין הכוונה במאמר חז"ל **טוב לו שלא נברא** - דהרי הירידה היא לצורך עלי', אלא **נוח לו**, פי' קל לו שלא נברא משיכנס בתוך המלחמה כו'. ולפ"ז הפשט בתניא היא לכאורה, "ומי שאין שוין לו **מראה בעצמו**: שהוא מערב רב" וגם שהוא "אוהב את עצמו" וכו' וכל זה הוא "כי זה טוב לו", ועוד דבר הוא "מראה בעצמו" - שנוח לו שלא נברא - פי' שאצלו מורגש שהי' יותר נוח לו שלא ליכנס בתוך המלחמה.

ועכשיו מתחיל קטע חדש שמסביר כללות הענין: "כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא בשביל לנסותו כו'" ואינו המשך והסבר למה אדם כזה אנו אומרים עליו שעדיף שלא נברא "כי עיקר בריאת האדם...".

הת' מנחם שילינגרטן

- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ל. בפירש"י ד"ה ואמר אבי הנערה (כב, טז): מלמד שאין רשות לאשה לדבר בפני האיש, עכ"ל.

ענין בפסוק (כא, כ): **ואמרו** אל זקני עירו וגו'.

דהיינו גם האשה.

ואולי אפשר לומר שבנוגע לבן סורר ומורה נאמר (שם, יח) איננו שמע בקול אביו ובקול **אמו** וגו'.

ואם כן, כאן מוכרח האשה (האם של הבן סורר ומורה) גם כן לדבר, ולספר פרטים שלא שמע הבן סורר **לקולה** שאולי גם האב אינו יודע.

*

יא. בפירש"י ד"ה כי קללת אלקים תלוי (כב, כג): זלזולו של מלך. כל קללה שבמקרא לשון הקל וזלזול כמו שהוא קללני קללה נמרצת, עכ"ל.

א) אין הכי נמי שכאן אין יכולים לפרש "קללת" כפירושו הפשוט בכל מקום, דברים של היפך הברכה, אבל מהו הכרחו של רש"י לפרש כל לשון קללה שבמקרא לשון הקל וזלזול.

ולכאורה יש חילוק גדול בין זלזול למובנו הפשוט של קללה בכל מקום. כל זלזול אין צריך להיות **דוקא** דברים של היפך הברכה.

ולדוגמא כשאחד קורא לחבירו "שוטה", הרי מזלזל בו, אבל אין כאן ענין של **היפך הברכה**.

משא"כ הפירוש של ל' קללה בדרך כלל הוא דברים של היפך הברכה, ועל דרך מה שכתוב בפרשת תולדות (כז, יב): ...והבאתי עלי קללה ולא ברכה, ועל דרך זה בריבוי מקומות.

והגם שדברים אלו של היפך הברכה הם גם כן זלזול, אבל הוא לכאורה זלזול באופן **מסויים**, בל' שהוא היפך הברכה.

ואם כן, הפירוש של "קללת" כאן הוא לא **לגמרי** ככל מקום, לכאורה, אף שנאמר כי הלשון קללה בכל מקום הוא מלשון הקל וזלזול, אבל הוא באופן מסויים, כנ"ל.

ואולי כוונת רש"י רק לתוכן ה**כללי** של תיבה זו, אף שפברטיות יש חילוק בין כאן לכלל מקום, וכנ"ל.

(ב) הפסוק שרש"י מביא ("והוא קללני קללה נמרצת") נאמר (במלכים א, סימן ב, ח) בנוגע לשמעי בן גרא.

והנה, בשמואל ב, סימן טז, ז-ח נאמר מה שמעי בן גרא אמר בשעה שקלל דוד: וכה אמר שמעי בקללו צא צא איש הדמים ואיש הבליעל השיב עליך ה' כל דמי בית שאול אשר מלכת תחתו ויתן ה' את המלוכה ביד אבשלום בנך והנך ברעתך כי איש דמים אתה.

והנה דברים אלו שאמר שמעי בן גרא שם, לכאורה לא היו דברים של זלזול **בעלמא** אלא דברים של קללה (כמובנו הפשוט של קללה).

ואם כן, מהו ראייתו של רש"י **מכאן**, (יותר מבכל מקום שנאמר לשון קללה) שלשון קללה הוא לשון הקל וזלזול.

ואולי אפשר לומר, על כל פנים בדוחק גדול, כי שם נאמר כנ"ל בפסוק (ז): וכה אמר שמעי **בקללו** צא צא איש הדמים ואיש הבליעל.

והנה בדיבורים אלו שאמר שמעי בן גרא, לא ה' ענין של קללה במובנו **הפשוט**, רק ענין של **זלזול**, ואעפ"כ אמר הכתוב "בקללו" גם על דיבורים אלו, הגם שקללתו במובנו הפשוט של קללה התחיל רק בפסוק (ח): השיב עליך וגו'.

(ג) בפרשת תבוא נאמר (כח, כט): ...והיית אך **עשוק**

וגזול כל הימים וגו'.

ופירש"י שם בד"ה עשוק: בכל מעשיך יהי 'ערעור' עכ"ל.

והנה בפרשת ויקרא פירש"י בד"ה או עשק (ה, כא): הוא שכר שכיר, עכ"ל.

וכן על דרך זה פירש"י בפרשת קדושים בד"ה לא תעשק (יט, יג): זה הכובש שכר שכיר, עכ"ל.

ומובן בפשטות למה אין רש"י מפרש בפרשת תבוא כמו שמפרש בשאר המקומות.

אבל על כל פנים, מזה נמצא שיש שני 'פירושים בל' עשק, ואעפ"כ אין רש"י מתווך שני הפירושים, הגם שאולי בדוחק היו יכולים לתווך השני פירושים.

ואם כן, למה בנוגע ל"קללת" אומר רש"י "כל קללה שבמקרא", מה נוגע לפרש זה ומה איכפת לן אם לא הי' זה הפירוש של קללה בפסוקים אחרים שנאמר בהם לשון קללה, הרי כאן אין יכולים לפרש באופן אחר, וע"ד ל' עשק, הנ"ל.

ואם רש"י בא כאן לפרש לנו אמיתית הפירוש של לשון קללה בכל מקום, למה המתין עד עתה, ולא פירש לנו זה בפעם הראשון שנאמר ל' קללה בכתוב.

*

לב. בפירש"י ד"ה כי ישבו אחים יחדו (כה, ה): שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא הי' בעולמו, עכ"ל.

ובפירש"י ד"ה יחדו (שם): המיוחדים בנחלה פרט לאחיו מן האם, עכ"ל.

ענין בספרי וז"ל: כי ישבו אחים. פרט לאחיו שלא הי' בעולמו וכו', עכ"ל.

וצריך להבין, למה מעתיק רש"י בד"ה הראשון גם תיבת יחדו, והרי מה שאנו לומדים "שהיתה להם ישיבה אחת בעולם" הוא לא מתיבה זו, כדמשמע בספרי, וכן משמע מרש"י עצמו שמפרש דרשה שני' על תיבה זו בד"ה השני.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' יוסף ב"ר אפרים נחמן ע"ה

מאשקאוויטץ

נפטר ט"ו אלול תשמ"א

ולע"נ אביו

הרה"ח ר' אפרים נחמן ב"ר מנחם ע"ה

נפטר ב' טבת תשל"ט

ולע"נ אמו

מרת סימא בת יוסף ע"ה

נפטרה כ' אדר תשכ"ב

*

נדפס ע"י

בנו החסיד התמים מנחם וזוגתו חנה ריסעל אסתר שליח

מאשקאוויטץ

ובתו מרת סימא ובעלה החסיד התמים שמחה מאיר שליח

בארט

ובתו מרת דבורה שתח' מאשקאוויטץ